Jak przeprowadzić cykl – wskazówki dla nauczyciela

Przygotowanie

- Wydrukuj karty pracy 1–5 i powtórkę dla każdego ucznia. Na lekcję 5 przygotuj wzorcowy akapit i tabelę kryteriów (dodatki).
- Przed cyklem uczniowie czytają całe opowiadanie. Karty zawierają krótkie fragmenty z serwisu Wolne Lektury (utwór jest wolny od praw autorskich). Pomijamy najbardziej drastyczne opisy.
- Przed lekcją 1 przejrzyj „Układ opowiadania", „Pułapki" i „Rozmowę o trudnym tekście" (dodatki).

Jak rozmawiać o opowiadaniu

- Trzymaj się tekstu: narrator nie ma tu imienia; na rampę zabiera go Henri; „Już wiem" mówi dziewczyna.
- Rozróżniaj autora i narratora. Nie przypisuj Borowskiemu poglądów, których nie wypowiedział.
- Konteksty (obozy zagłady, transport z Zagłębia) wprowadzaj tak, żeby pogłębiały interpretację.

Ocenianie

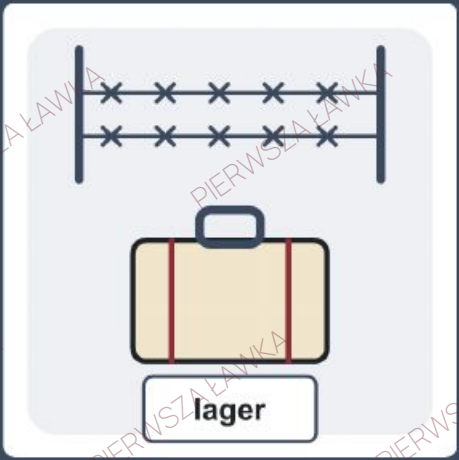
- Sprawdzian (A i B, 6 zadań, 24 pkt, 45 minut): zadania do fragmentu lektury (wybór A–D, P/F, wyjaśnienie, ocena z uzasadnieniem), zadania z całej lektury oraz ćwiczebna krótka wypowiedź argumentacyjna (teza, dwa argumenty, plan, 120–200 wyrazów). To ćwiczenie przygotowuje do wypracowania (min. 300 wyrazów).
- W zadaniach otwartych uznaje się każdą odpowiedź merytorycznie poprawną; sam cytat to 0 pkt; błąd rzeczowy w zadaniu z lektury daje 0 pkt.
- Wypowiedź argumentacyjną oceniaj według kryteriów w kluczu. Za błąd kardynalny albo brak odwołania do opowiadania przyznaj 0 pkt za całe zadanie.
- Karty pracy sprawdzaj i komentuj: co jest dobre, co poprawić i jak to zrobić.

PIERWSZA ŁAWKA

LEKCJA 1 Z 5 · „PROSZĘ PAŃSTWA DO GAZU" – CYKL LEKCJI

„Ludzi nie może zabraknąć" – świat obozu i człowiek zlagrowany

Lekcja 1 z 5. **Pytanie lekcji:** Co obóz zrobił z ludźmi, którzy w nim przeżyli? Opowiadanie jest lekturą obowiązkową (zakres podstawowy). Przed cyklem uczniowie czytają cały tekst. Fragmenty w kartach pochodzą z serwisu Wolne Lektury.

Przedmiot	Język polski
Klasa	liceum i technikum, klasa 3
Cykl	„Proszę państwa do gazu" – cykl lekcji – lekcja 1 z 5
Temat lekcji	**„Ludzi nie może zabraknąć" – świat obozu i człowiek zlagrowany**
Czas	45 minut
Metody	rozmowa kierowana, praca z tekstem informacyjnym, analiza fragmentu w parach, krótka notatka na koniec lekcji
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 1, egzemplarze opowiadania, układ opowiadania i uwagi o rozmowie (dodatki), tablica

Cel ogólny

Poznanie okoliczności powstania opowiadania i odczytanie początkowych scen jako obrazu obozu, w którym zło stało się codziennością.

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń przedstawia narratora: kim jest, z czego żyje, dlaczego trafia na rampę.
- Uczeń wyjaśnia, czym jest Kanada i co znaczy, że więźniowie „żyją z transportów”.
- Uczeń wyjaśnia pojęcie człowieka zlagrowanego na przykładzie rozmowy w baraku.
- Uczeń wskazuje w języku obozu słowa z różnych języków i określa ich funkcję.

Cele w języku ucznia

- Powiesz, kim jest narrator i jak żyje w obozie.
- Wyjaśnisz, czym była Kanada.
- Wyjaśnisz, co znaczy „człowiek zlagrowany”.

Wymagania z podstawy programowej

- **I.1.7** – wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe
- **I.1.8** – rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz ich związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi
- **I.1.9** – rozpoznaje w utworze i interpretuje sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej
- **I.1.14** – wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny

Źródło: podstawa programowa dla liceum i technikum z 2018 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 1019) – obowiązuje we wszystkich klasach w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię przedstawić narratora i jego towarzyszy z baraku na podstawie tekstu.
- Potrafię wyjaśnić, dlaczego marsylczyk mówi, że „ludzi nie może zabraknąć”.
- Potrafię wyjaśnić pojęcie człowieka zlagrowanego.
- Potrafię podać dwa przykłady słów z języka obozu.

Układ opowiadania – co się dzieje po kolei

Część	Co się dzieje (według tekstu)
Barak	Upał, obóz po odwszeniu. Narrator je z Henrim i marsylczykiem paczkę z Warszawy. Rozmowa: „ludzi nie może zabraknąć”. Pada rozkaz „Kanada! Antreten!”: przychodzi transport. Henri zabiera narratora na rampę.
Rampa – pierwszy transport	Esesmani w kantynie, Grecy pod szynami. Transport z Sosnowca i Będzina. Ludzie pytają, co z nimi będzie. Rzeczy na kupę, auta do krematorium, esesman z notatnikiem liczy kreski. Siwa pani bierze od narratora niemowlęta. Rozmowa z Henrim: „czy my jesteśmy ludzie dobrzy?”.
Drugi transport	Matka wypiera się dziecka; Andrej, marynarz z Sewastopola, wrzuca ją na auto. Dziewczyna o jasnych włosach pyta, dokąd ich powiozą; narrator milczy, ona mówi „Już wiem”.
Noc i powrót	Kolejny transport w nocy; narrator ucieka pod szyny i marzy o obozie jak o „zatoce spokoju”. Esesman notuje: piętnaście tysięcy. Rano Kanada wraca do obozu; esesmani śpiewają „Und morgen die ganze Welt…”.

Pułapki – sprawdzone w tekście

- Narrator w tym opowiadaniu nie podaje imienia. Imię Tadek pojawia się w innych opowiadaniach cyklu.
- Na rampę narratora zabiera Henri, bo „brakuje paru ludzi” (Henri rozmawiał z kapem). Tego dnia narrator idzie z Kanadą na rampę.
- Słowa „ludzi nie może zabraknąć” mówi marsylczyk, przyjaciel narratora, a nie Henri.
- Marynarz z Sewastopola nazywa się w tekście Andrej.
- Transport przyjeżdża z Sosnowca i Będzina; obóz nazwie go „Sosnowiec-Będzin”.
- Słowa „Już wiem” mówi dziewczyna o jasnych włosach, gdy narrator milczy.
- Liczba „cztery i pół miliona” to przewidywanie narratora, zbliżone do szacunków z pierwszych lat po wojnie (komisja radziecka w 1945 r. podała około 4 milionów); dziś historycy szacują liczbę ofiar Auschwitz na około 1,1 miliona.

Rozmowa o trudnym tekście

Jak prowadzić rozmowę o trudnym tekście:

- Zapowiedz przed lekcją, że opowiadanie dotyczy zagłady i zawiera opisy śmierci. Na kartach są tylko krótkie fragmenty.
- Nie każ odgrywać scen z rampy ani ich rysować. Pracujemy na języku i budowie tekstu.
- Gdy uczniowie oceniają więźniów, przypominaj, kto stworzył obóz i wydawał rozkazy.
- Nie przypisuj Borowskiemu poglądów, których nie wypowiedział. Mówimy: „narrator", „tekst pokazuje".

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–6 min	Wejście: zwykły posiłek	• Zapowiada, że opowiadanie dotyczy zagłady, a praca będzie dotyczyć tekstu i języka. Czyta zdanie: „Chleb przysłany aż z Warszawy. Jeszcze tydzień temu miała go w rękach moja matka." Pyta: „Gdzie jesteśmy i co w tej scenie dziwi?". • Podaje temat, kryteria sukcesu i pytanie lekcji: „Co obóz zrobił z ludźmi, którzy w nim przeżyli?".	• Odpowiadają: więźniowie jedzą paczkę z domu w obozie, w którym tuż obok ludzie giną; spokój tej sceny niepokoi. • Zapisują temat i pytanie lekcji.
6–15 min	Autor i narrator	• Poleca przeczytać tekst „Kim jest narrator?" (zadanie 1) i wykonać polecenia. • Zapisuje na tablicy: Borowski 1922–1951, Auschwitz-Birkenau 1943, „Pożegnanie z Marią" 1948, Kanada, vorarbeiter.	• Czytają tekst i rozwiązują zadania 1.1–1.2. • Dwie osoby odczytują odpowiedzi.
15–28 min	Rozmowa w baraku	• Prosi dwie osoby o przeczytanie rozmowy narratora z marsylczykiem, przyjacielem narratora (zadanie 2). Pyta: „Na co liczy marsylczyk? Czym różnią się Polacy z paczkami od Żydów i Rosjan w obozie?".	• Zauważają, że marsylczyk czeka na transporty, bo z ich rzeczy żyje; Polacy dostają paczki, inni nie. • Wykonują zadanie 2.
28–37 min	Język obozu	• Wypisuje na tablicy: „lager", „buksa", „antreten", „organisation", „compris". Pyta: „Skąd te słowa? Co mówi o obozie mieszanina języków?".	• Rozpoznają niemiecki, francuski, gwarę obozową. • Wyjaśniają: obóz ma własny język, w którym zbrodnia brzmi zwyczajnie. Wykonują zadanie 3.
37–45 min	Podsumowanie: notatka	• Wraca do pytania lekcji. Prosi o trzy zdania notatki o człowieku zlagrowanym (zadanie 4).	• Piszą notatkę, np.: „Narrator przystosował się do obozu. Je spokojnie paczki, choć obok

	• Kilka osób czyta; nauczyciel komentuje jedną według kryteriów sukcesu.	działają krematoria. Obóz sprawił, że zło stało się dla niego codziennością.” • Oceniają swoje notatki według kryteriów sukcesu.

Typowe trudności uczniów

- Uczniowie oceniają więźniów jak katów. Reakcja: zapytaj, kto zbudował obóz i kto wydaje rozkazy.
- Uczniowie utożsamiają narratora z autorem bez zastrzeżeń. Reakcja: wyjaśnij różnicę między autorem a narratorem, nawet gdy tekst czerpie z przeżyć autora.
- Uczniowie są poruszeni tematem. Reakcja: daj chwilę ciszy i wróć do pracy z krótkim fragmentem.

Ewaluacja lekcji

- Notatki: czy pojęcie człowieka zlagrowanego jest wyjaśnione na przykładzie z tekstu?
- Czy pary trafnie wyjaśniły słowa marsylczyka?
- Samoocena według kryteriów sukcesu.

PIERWSZA ŁAWKA

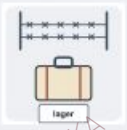
Karta pracy do lekcji 1

„Ludzi nie może zabraknąć” – świat obozu i człowiek zlagrowany

12 pkt
RAZEM

Imię i nazwisko ..... Data ..... Wynik: ..... / 12 pkt

Pamiętaj: Narrator je chleb z Warszawy, Henri czeka na transporty

1 **Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.** ___ / 5 pkt

Kim jest narrator?

Tadeusz Borowski (1922–1951) został aresztowany w Warszawie w 1943 r. i trafił do obozu Auschwitz-Birkenau, a później do obozów w Niemczech. Opowiadanie „Proszę państwa do gazu” weszło do tomu „Pożegnanie z Marią” (1948).

Narrator opowiada w pierwszej osobie i jest więźniem-Polakiem. W tym opowiadaniu nie podaje imienia. Dostaje paczki z domu, więc nie głoduje. Tego dnia Henri, Francuz, zabiera go na rampę razem z „Kanadą”, czyli komandem, które rozładowuje transporty i sortuje rzeczy przywiezione przez ludzi. W innych opowiadaniach z tego cyklu (np. „Dzień na Harmenzach”) podobny narrator nazywa się Tadek i jest vorarbeiterem, czyli więźniem nadzorującym pracę grupy.

Krytycy mówią o „człowieku zlagrowanym”. To więzień, który przystosował się do obozu: zna jego prawa, język i sposoby przetrwania, a zło przestało go dziwić. Tak przedstawiony bohater to nie zarzut wobec ofiar, tylko pytanie, co obóz robi z człowiekiem.

Tekst własny przygotowany do cyklu

1.1 **Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.** ___ / 3 pkt

1. Narrator opowiadania dostaje paczki z domu.	P	F
2. W tym opowiadaniu narrator przedstawia się z imienia.	P	F
3. Kanada to komando, które rozładowuje transporty.	P	F

1.2 **Wyjaśnij własnymi słowami, kim jest „człowiek zlagrowany”.** ___ / 2 pkt

2 **Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.** ___ / 3 pkt

Rozmowa w baraku

— A może już nie będzie transportów do komina? — rzuciłem złośliwie. — Widzisz, jak zelżało na lagrze, nieograniczona ilość paczek, bić nie wolno. (…)
— Nie gadałbyś głupstw (…), ludzi nie może zabraknąć, bobyśmy pozdychali na lagrze. Wszyscy żyjemy z tego, co oni przywiozą.
— Wszyscy, nie wszyscy. Mamy paczki…
— To masz ty i twój kolega, i dziesięciu twoich kolegów, macie wy, Polacy, i to nie wszyscy. Ale my, Żydki, ale Ruskie?

Tadeusz Borowski, „Proszę państwa do gazu". Tekst według wolnelektury.pl (podstawa: „Pożegnanie z Marią i inne opowiadania", PIW, Warszawa 1971)

2.1 **Dlaczego według marsylczyka „ludzi nie może zabraknąć"?** ___ / 1 pkt

A. bo obóz potrzebuje robotników do budowy
B. bo więźniowie żyją z rzeczy przywiezionych przez transporty
C. bo Polacy oddają mu swoje paczki
D. bo esesmani obiecali więcej paczek

2.2 **Wyjaśnij, jaką różnicę między więźniami wskazuje marsylczyk w ostatniej wypowiedzi.** ___ / 2 pkt

3 **Podaj dwa słowa z języka obozu użyte w opowiadaniu i określ funkcję takiego języka.** ___ / 2 pkt

4 **Napisz trzy zdania notatki: jak żyje narrator, co jest dla niego codziennością i co z tego wynika.** ___ / 2 pkt

LEKCJA 2 Z 5 · „PROSZĘ PAŃSTWA DO GAZU" – CYKL LEKCJI

„Ordnung muss sein" – jak opowiada narrator?

Lekcja 2 z 5. **Pytanie lekcji:** Dlaczego narrator zwykle nie ocenia wprost tego, co widzi? Pracujemy na opisie rampy i pierwszego transportu.

Przedmiot	Język polski
Klasa	liceum i technikum, klasa 3
Cykl	„Proszę państwa do gazu" – cykl lekcji – lekcja 2 z 5
Temat lekcji	**„Ordnung muss sein" – jak opowiada narrator?**
Czas	45 minut
Metody	praca z tekstem informacyjnym, analiza fragmentu w parach, rozmowa kierowana, krótka wypowiedź pisemna
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 2, egzemplarze opowiadania, tablica

Cel ogólny

Rozpoznanie narracji rzeczowej (behawiorystycznej) i określenie jej funkcji w opisie rampy.

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń wyjaśnia, na czym polega narracja behawiorystyczna.
- Uczeń wskazuje w tekście formy bezosobowe i określa ich funkcję.
- Uczeń interpretuje kontrast między „sielankową rampą" a tym, co się na niej dzieje.
- Uczeń wyjaśnia, jak liczby i przedmioty zastępują w tekście ludzi.

Cele w języku ucznia

- Wyjaśnisz, jak opowiada narrator.
- Wskażesz w tekście formy bezosobowe.
- Wyjaśnisz, po co autor opowiada rzeczowo, prawie bez ocen.

Wymagania z podstawy programowej

- **I.1.7** – wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe
- **I.1.9** – rozpoznaje w utworze i interpretuje sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej
- **I.1.6** – rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos, groteskę; określa ich funkcje w tekście oraz rozumie wartościujący charakter
- **II.2.3** – rozpoznaje rodzaje stylizacji (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, biblijna itp.) i określa ich funkcje w tekście

Źródło: podstawa programowa dla liceum i technikum z 2018 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 1019) – obowiązuje we wszystkich klasach w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię wyjaśnić pojęcie narracji behawiorystycznej.
- Potrafię wskazać dwie formy bezosobowe i powiedzieć, czemu służą.
- Potrafię zinterpretować zdanie „Ordnung muss sein”.
- Potrafię wyjaśnić ironię określenia „sielankowa rampa”.

PIERWSZA ŁAWKA

Układ opowiadania

Część	Co się dzieje (według tekstu)
Barak	Upał, obóz po odwszeniu. Narrator je z Henrim i marsylczykiem paczkę z Warszawy. Rozmowa: „ludzi nie może zabraknąć”. Pada rozkaz „Kanada! Antreten!”: przychodzi transport. Henri zabiera narratora na rampę.
Rampa – pierwszy transport	Esesmani w kantynie, Grecy pod szynami. Transport z Sosnowca i Będzina. Ludzie pytają, co z nimi będzie. Rzeczy na kupę, auta do krematorium, esesman z notatnikiem liczy kreski. Siwa pani bierze od narratora niemowlęta. Rozmowa z Henrim: „czy my jesteśmy ludzie dobrzy?”.
Drugi transport	Matka wypiera się dziecka; Andrej, marynarz z Sewastopola, wrzuca ją na auto. Dziewczyna o jasnych włosach pyta, dokąd ich powiozą; narrator milczy, ona mówi „Już wiem”.
Noc i powrót	Kolejny transport w nocy; narrator ucieka pod szyny i marzy o obozie jak o „zatoce spokoju”. Esesman notuje: piętnaście tysięcy. Rano Kanada wraca do obozu; esesmani śpiewają „Und morgen die ganze Welt…”.

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–5 min	Wejście: dwa zdania	• Zapisuje na tablicy: „biorą deski, cement, ludzi…”. Pyta: „Co jest nie tak w tym wyliczeniu?”. • Podaje temat, kryteria sukcesu i pytanie lekcji: „Dlaczego narrator zwykle nie ocenia wprost tego, co widzi?”.	• Zauważają, że ludzie stoją w jednym szeregu z towarem. • Zapisują pytanie lekcji.
5–14 min	Narracja rzeczowa, prawie bez ocen	• Poleca przeczytać tekst „Jak opowiada Borowski?” (zadanie 1).	• Czytają i wykonują zadania 1.1–1.2.
14–24 min	Sielankowa rampa	• Czyta opis rampy (zadanie 2). Pyta: „Jakie słowa pasowałyby do zwykłej stacji? Co zmienia zdanie o »towarze«?”.	• Wskazują zieleń drzew, żwir, prowincjonalną stację. • Nazywają kontrast i ironię: spokojny krajobraz i zagłada. Wykonują zadanie 2.
24–35 min	Esesman z notatnikiem	• Czyta fragment o kreskach (zadanie 3). Pyta: „Kim są ludzie dla tego esesmana? Co znaczy »Ordnung muss sein«?”.	• Odpowiadają: ludzie stali się kreskami i liczbami; porządek ważniejszy niż życie. • Wykonują zadanie 3.

2 **Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.** ___ / 3 pkt

Rampa

Była to sielankowa rampa, jak zwykle na zagubionych, prowincjonalnych stacjach. Placyk, obramowany zielenią wysokich drzew, wysypany był żwirem. (…) To stąd ładują towar na Birkenau: materiał do rozbudowy obozu i ludzi do gazu. Zwykły dzień roboczy: zajeżdżają samochody, biorą deski, cement, ludzi…

Tadeusz Borowski, „Proszę państwa do gazu". Tekst według wolnelektury.pl (podstawa: „Pożegnanie z Marią i inne opowiadania", PIW, Warszawa 1971)

2.1 **Jaki środek tworzy zestawienie „biorą deski, cement, ludzi"?** ___ / 1 pkt

A. pytanie retoryczne

B. apostrofa do ofiar

C. wyliczenie, w którym ludzie są potraktowani jak towar

D. porównanie ludzi do drzew

2.2 **Wyjaśnij, na czym polega ironia określenia „sielankowa rampa".** ___ / 2 pkt

3 **Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.** ___ / 2 pkt

Esesman z notatnikiem

Z boku stoi młody, gładko wygolony pan, esesman z notatnikiem w ręku; każde auto to kreska, jak odjedzie szesnaście aut, to jest tysiąc, tak plus-minus. Pan jest zrównoważony i dokładny. Nie odjedzie auto bez jego wiedzy i jego kreski: Ordnung muss sein.

Tadeusz Borowski, „Proszę państwa do gazu". Tekst według wolnelektury.pl (podstawa: „Pożegnanie z Marią i inne opowiadania", PIW, Warszawa 1971)

3.1 **Wyjaśnij, kim są ludzie z transportu dla esesmana z notatnikiem. Odwołaj się do fragmentu.** ___ / 2 pkt

4 **Podaj jedną formę bezosobową z opowiadania i wyjaśnij, czemu służy.** ___ / 2 pkt

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

„Proszę państwa do gazu” – cykl 5 lekcji: scenariusze, karty pracy, sprawdzian, powtórka, liceum i technikum, klasa 3

Podgląd pokazał 12 z 45 stron. Pełna wersja: 45 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- plan cyklu i wskazówki dla nauczyciela: jak przygotować i przeprowadzić lekcje oraz jak oceniać
- Lekcja 1 (45 min): „Ludzi nie może zabraknąć” – świat obozu i człowiek zlagrowany – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po m
- Lekcja 2 (45 min): „Ordnung muss sein” – jak opowiada narrator? – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie) i karta pr
- Lekcja 3 (45 min): „Czy my jesteśmy ludzie dobrzy?” – wina i odpowiedzialność – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minuc
- Lekcja 4 (45 min): „Już wiem” – ślady godności w świecie zagłady – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie) i karta p
- Lekcja 5 (45 min): Borowski w wypracowaniu – teza, argument, kontekst – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie) i ka
- sprawdzian w dwóch grupach (A i B, po 24 pkt) oraz klucz odpowiedzi i zasady oceniania do wszystkich kart.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/cykl-lekcji-jezyk-polski-prosze-panstwa-do-gazu-liceum-klasa-3